

Dr. Safet Kuduzović

Izdavač: Autor

Šerijatska recenzija: Dr. Hakija Kanurić
Mithat Ćeman, prof.

Lektura: Sumeja Đurić, prof.

DTP: Senad Redžepović

Dizajn korica: Muhamed Bašić

Tiraž: 700

Kontakt: info@islamske-knjige.com
(BiH) 00387 61 263 555
(EU) 0031 617 972 659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-4

KUDUZOVIĆ, Safet

Osnove islama : olakšano poimanje temelja vjere / Safet Kuduzović. -
Sarajevo : autor, 2019. - 681 str. ; 25 cm

Bibliografija: str. [635]-658 i uz tekst.

ISBN 978-9926-466-36-7

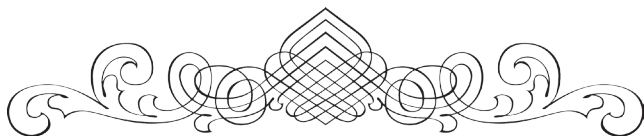
COBISS.BH-ID 27413254

Dr. Safet Kuduzović

OSNOVE ISLAMA

OLAKŠANO POIMANJE TEMELJĀ VJERE

Sarajevo, 2019.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Uzvišeni Allah kaže:

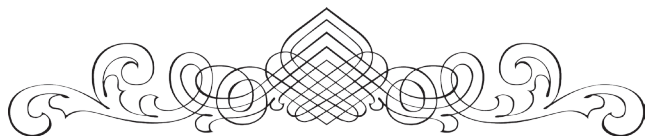
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

“O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti.” (El-Enfal, 24)

Ibn Omer prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Islam se temelji na petero: svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, hodočašću Kabe i postu mjeseca ramazana.”* (muttefekun alejhi)

Ebu Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Islam je da obožavaš Allaha ne smatrajući Mu ništa ravnim, da klanjaš namaz, da dijeliš zekat i da postiš ramazan.”* (muttefekun alejhi)

Ebu Hurejra prenosi da je neki beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje će me, ako ga budem činio, uvesti u Džennet.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: *“Obožavaj Allaha i ništa Mu kao sudruga ne pripisuj, obavlaj propisane namaze i daji obavezni zekat i posti ramazan.”* (Muslim)

PREDGOVOR DR. HAKIJE KANURIĆA

Zahvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova, i neka su mir i spas na Njegovog odabranika i miljenika Muhammeda, na njegovu porodicu, časne ashabe i sve one koji slijede njegovu uputu do Sudnjega dana.

Muslimani svakodnevno u svojim molitvama na desetine puta mole Svevišnjeg Allaha da ih sačuva dvije velike nedaće, dva pogrešna puta. Jedan je put onih na koje se Allah rasrdio, a drugi je put onih koji su zalutali. Uzrok propasti obje skupine jeste njihov odnos prema znanju. Allah se rasrdio na one koji ostavljaju pravi put iako im je poznat, a zalutali su oni koji tumaraju mračnim putem bez svjetlosti znanja i upute. Djelo koje je pred nama, *Osnove islama – olakšano poimanje temelja vjere*, uvaženog doktora Safeta, svjetiljka je u ruci onoga ko traga za pravim putem. Ovo djelo ne samo da čitaoca poučava vjerskim propisima, nego ga i odgaja u okrilju ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom sunnetu kao i uvažavanju svih učenjaka bez obzira kojem fikhskom mezhebu pripadali. Intelaktualna ostavština učenjaka sva četiri mezheba postala je nadohvat ruke i bila bi velika šteta ne okoristiti se tom dragocjenom baštinom. Doktor Safet je to prepoznao te je ovo djelo obogatio riječima brojnih učenjaka različitih fikhskih opredjeljenja uz poseban osvrt na mišljenja učenjaka hanefijskog mezheba, a pri tome se dobro potrudio da ukaže na pitanja u kojima se ostvario konsenzus islamskih učenjaka i u kojima nema razilaženja. To sve skupa ovom djelu daje poseban značaj, jer upoznavanjem pitanja po kojima se ostvario konsenzus, čitalac će uočiti crvene linije koje se ne smiju prekoračivati, dok će s druge strane upoznavanje različitih relevantnih mišljenja kod čitaoca razviti duh tolerancije i razumijevanja drugih.

Imperativ islamskog jedinstva moguće je ostvariti samo ako se

odgajamo na principima širokogrudnosti i poštovanja različitih mišljenja uz vezivanje za temeljne izvore: Allahovu knjigu – časni Kur'an i sunnet Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. U tom smjeru trebaju ići svi koji odgajaju i poučavaju muslimane, jer u sjeni današnje globalizacije, pomiješanosti kultura, mezheba i pravaca, te dostupnosti informacija, to je jedini put koji nas vodi ka realizaciji te velike intencije islama, da se svi Allahovog užeta držimo i da se ne razjedinjujemo. Stoga je analitički pristup islamskom pravu i komparacija različitih stavova, kojim odiše ova knjiga, metod potpuno kompatibilan tom cilju i duhu vremena u kojem živimo.

Redovi ispisani u ovoj knjizi predstavljaju korisno i zanimljivo štivo o praktičnim pitanjima koja se tiču pet temelja islama, ali i o mnogim bitnim pitanjima islamske doktrine. Tako, naprimjer, kazujući o namazu, autor iznosi precizan opis i ističe detalje o kojima se rijetko govori iako je to znanje koje nam je svakodnevno potrebno. Opisujući namaski rukū, šejh Safet kaže: "Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio ruke na koljena, raširio bi prste i obuhvatio njima koljena i potpuno izravnao leđa na rukūu, tako da, kada bi se u tom položaju posula voda po njegovim leđima, ne bi potekla sa njih. Glavu ne bi spuštao niti bi je dizao iznad razine leđa, već bi je držao u istoj ravnini."

Govoreći o sektama u islamu, autor ukazuje na stav šiija – rafidija spram imama Ebu Hanife, rahimehullah, citirajući predanje koje najveći šiijski hadiski ekspert El-Kulejni bilježi od sedmog nepogrješivog imama Ebu Hasana, koji kaže: "Allahu, prokuni Ebu Hanifu, jer je govorio: 'Kaže Alija, a ja smatram (drugačije).'"

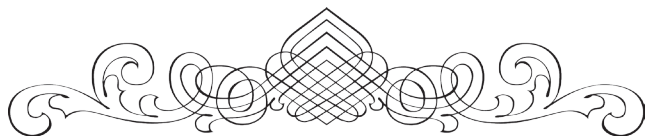
Isto tako, knjiga obiluje pitanjima o kojima se malo zna iako su česta i aktuelna, kao što je pitanje imameta maloljetnika, namaza čovjeka koji klanja za imamom kojeg ne voli, vraćanje očevog duga iz zekata, prekidanje posta prije polaska na putovanje... Ono po čemu se ovo djelo posebno izdvaja jeste sažeta i pojednostavljena argumentacija popraćena ocjenom autentičnosti hadisa i predanja.

Ovo su samo neke odlike ovog vrijednog djela čije čitanje znači bogato i korisno iskustvo.

Hakija Kanurić

Bosanska Krupa,

14.03.1440. h. g. / 23.11.2018. god.

PREDGOVOR MITHADA ĆEMANA, PROF.

Osnovna obaveza islamskih učenjaka, kao nasljednika našega Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da ljudima dostave i pojasne njihovu vjeru. Osobito obdareni učenjaci, oni koji se nazivaju *rabbanijjuni*, svoju posebnost stječu umijećem prepoznavanja, tj. distinkcije prioriternog znanja koje ljudima treba dostaviti.

Pred nama je knjiga *Osnove islama – olakšano poimanje temeljā vjere*, cijenjenog dr. Safeta Kuduzovića, u kojoj govori o principima naše uzvišene vjere, koje mora poznavati svaki musliman i svakodnevno primjenjivati u praksi. Pitanja o kojima autor govori u knjizi jesu zajednička za cijeli islamski ummet i ona su faktor koji sve muslimane povezuje neraskidivim nitima, jačajući naše bratstvo i samim tim vodi nas ka pojedinačnom i kolektivnom uspjehu.

Pored posebnosti tematike, ova je knjiga vrijedna i zbog načina na koji je napisana. Preko 3.300 fusnota ukazuje na temeljitost i argumentiranost iznesenih stavova, što je svakako nešto što smo i navikli od njenog autora. Jasnoća stava i snaga argumenta glavna je karakteristika i ove njegove knjige. Dodatna vrijednost ovog, možemo slobodno reći udžbenika, jeste i u njegovom jasnom i jednostavnom izražavanju.

Autor knjige, Allah ga nagradio i učinio sretnikom na oba svijeta, tokom dvadeset godina svoga stvaralaštva, počastio nas je sa nekih dvanaest djela, a u posljednje vrijeme sa po jednom knjigom svake godine od kojih neke imaju i do 650 stranica. Navedeni podatak dovoljno govori o marljivosti i posvećenosti uvaženog autora i trajnom dobru koje ostavlja iza sebe. Uvažavanje drugačijih gledišta, širina u

pogledu mezhepskih razlika i duboko poštovanje svih fikhskih pravaca i legitimnih mišljenja, nešto je čemu nas ovaj autor u svojim djelima uporno podučava. U njegovim knjigama uvijek je zastupljen onaj element koji čitaoca i obrazuje, ali i odgaja. Tako je i sa ovom knjigom na čijem početku autor skreće pažnju na to da odabrana mišljenja nisu neprikosnoveni i kako nikoga ne obavezuje da ih mora slijediti. Navedena dimenzija koja prožima autorovo dosadašnje intelektualno pregalaštvo daje mi dodatnu motivaciju da vam preporučim njegov sveukupni pisani rad, a osobito djelo koje je pred vama.

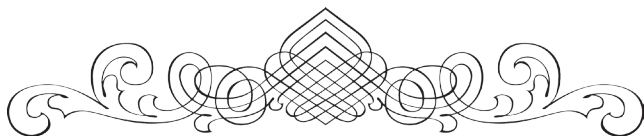
Knjigu je započeo zanimljivim prikazom islamskog vjerovanja, što je bio običaj velikih učenjaka iz ranijih generacija, poput Ibn Ebu Zejda el-Kajrevanija (umro 384. h. g.), čija su djela vremenom bila zasebno štampana i nebrojeno put komentarisana, a nadamo se da će se to desiti i sa poglavljem "Vjerovanje" iz ove knjige. Naš učitelj dr. Safet Kuduzović, u ovom djelu dao je jasan i koncizan prikaz ispravnog islamskog vjerovanja, kroz skoro osamdeset tačaka, jednostavnim izrazom i upečatljivom porukom. Savjetujem čitaocima da zastanu i obrate posebnu pažnju kod ovog dijela knjige.

Na kraju želim se zahvaliti uvaženom dr. Safetu Kuduzoviću, koji mi je ukazao čast da pročitam ovu knjigu prije štampe. Ujedno, želio bih čestitati svakom onome ko bude čitao ovu knjigu, jer kao što plodonosni autor zna prepoznati temu koju treba obraditi i ponuditi čitalaštvu, isto tako i iskusni čitalac itekako zna odabrati pravu knjigu za čitanje.

Mithad R. Čeman

Sarajevo,

15.06.1440. h.g. / 20.02.2019. god.

UVOD

Zahvala pripada Uzvišenom Allahu, samo Njega obožavamo i samo od Njega pomoć tražimo, Njemu se utječemo od zla naših duša i loših djela. Koga Svevišnji Allah uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga On u zabludu odvede, niko ga na Pravi put ne može uputiti. Svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (١٠٢)

“O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojažnošću i umirite samo kao muslimani.”¹

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ ۖ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ (١)

“O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, i od njega je suprugu njegovu stvorio i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte s imenom čijim jedni druge molite, i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi.”²

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۚ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ (٧١)

“O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao, postići će ono što bude želio.”³

¹ Alu Imran, 102.

² En-Nisa, 1.

³ El-Ahzab, 70–71.

“Uistinu, najljepši govor jeste Allahov govor, a najbolja uputa jeste Muhammedova uputa. Najgore su stvari novotarije, a svaka je novotarija zabluda.”⁴

Iskreno i na ispravan način robovati Uzvišenom Allahu i u svim sferama života primjenjivati principe istinske vjere najveća je dužnost svakog čovjeka. Istinsko robovanje Uzvišenom Allahu primarni je cilj stvaranja čovjeka. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

“A džine i ljude stvorio sam samo zato da Me obožavaju.”⁵

Robovanje Uzvišenom Allahu može se realizirati samo ako šerijatski obaveznik istinski povjeruje u svoga Gospodara i pokori se Njegovim naredbama. Ibn Omer prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Islam se temelji na petero: svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, hodočašću Kabe i postu mjeseca ramazana.”*⁶ U drugom hadisu koji prenosi Ebu Hurejra navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Islam je da obožavaš Allaha i da Mu druga ne pripisuješ, da obavljaš namaz, daješ zekat i postiš ramazan.”*⁷

U hadisu koji prenosi Ebu Hurejra navodi se da je neki beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje će me, ako ga budem činio, uvesti u Džennet.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: *“Obožavaj Allaha i ništa Mu kao sudruga ne pripisuj, obavlja propisane namaze i daj obavezni zekat i posti ramazan.”* Čovjek reče: “Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, na ovo neću ništa dodati, niti ću šta oduzeti.” Nakon što je otišao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *“Kome pred-*

⁴ Muslim, 335/867.

⁵ Ez-Zarijat, 56.

⁶ El-Buhari, 15/8; Muslim, 39/16.

⁷ El-Buhari, 1029/4777; Muslim, 36/8.

*stavlja radost da vidi stanovnika Dženneta, neka pogleda ovoga.*⁸

Prenosi se od Ebu Ejuba da je rekao: "Neki je čovjek došao Vjervjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Uputi me na djelo koje ću činiti i koje će me približiti Džennetu, a udaljiti od Vatre.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: '*Obožavaj Allaha i nemoj Mu ništa kao sudruga pridruživati, i obavljaš namaz i daji zekat, i održavaj rodbinske veze.*' Kada je čovjek otišao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: '*Ako se bude pridržavao onoga što mu je naređeno, ući će u Džennet.*'"⁹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je spomenuo pet temelja vjere, iako su njeni ogranci znatno brojniji od spomenutih, iz razloga što se radi o elementarnim stupovima bez kojih nema dinislama. U jednoj verziji Ibn Omerovog hadisa stoji: "*Islam se temelji na pet osnova...*"¹⁰ Hadis Ibn Omera nedvosmisleno potvrđuje da je islam utemeljen na pet načela koja predstavljaju stupove bez kojih je nezamisliva građevina islama. Ostali segmenti islama upotpunjuju njegovu građevinu. Bez njih građevina izgleda krnjavo, ali, ipak, opstoji, za razliku od pet osnovnih načela bez kojih nema islama.¹¹

Ko se bude držao načela spomenutih u hadisu Ibn Omera smatrat će se muslimanom i na njega će se odnositi svi propisi vezani za muslimane, dok se njegova nutrina prepušta njegovom Gospodaru. Ko bi porekao jedan od pet temelja islama, izašao bi iz islama, bez razilaženja među učenjacima.¹² Kada je riječ o čovjeku koji ostavlja jedan od četiri praktična islamska šarta: namaz, zekat, post i hadž, u pogledu ostavljača i njegovog proglašavanja apostatom postoji poznato razilaženje među učenjacima.¹³ Međutim, najveće razilaženje odnosi se na propis o osobi koja ostavi namaz, budući da je namaz stup islama, a

⁸ El-Buhari, 294/1397; Muslim, 39/14.

⁹ El-Buhari, 294/1396; Muslim, 39/13.

¹⁰ Ibn Nasr, *Tazimu kadrissalah*, 242/413.

¹¹ Uporediti: Ibn Redžeb, *Džamiul-ulum*, str. 60.

¹² Vidjeti: *Medžmuu fetava*, 35/106.

¹³ Vidjeti: *Medžmuu fetava*, 7/302, 611; Ibn Redžeb, *Fethul-Bari*, 1/22–23; *El-Insaf*, 1/403.

propisan je prije ostalih temeljnih obreda: posta, zekata i hadža.

Ebu Umama el-Bahili prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Karika islama će se kidati, jedna po jedna. Kada god se otkine jedna karika, ljudi će se hvatati za sljedeću. Prvo što će se izgubiti od islama jeste islamska vlast, a zadnje što će ostati od vjere jeste namaz.”*¹⁴ U drugom hadisu koji prenosi Zejd b. Sabit navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Prvo što će nestati među ljudima jeste povjerenje, a zadnje što će ostati od vjere jeste namaz.”*¹⁵

Prenosi se da je Ibn Abbas rekao. “Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija plemena Abdulkajs, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: ‘Dobro došao, narode, koji nije ni ponižen niti se kaje!’ Oni rekoše: ‘Allahov Poslaniče, mi ti dolazimo izdaleka, a između nas i tebe ispriječili su se nevjernici koji pripadaju plemenu Mudar. Do tebe možemo doći samo u svetim mjesecima, pa nam naredi ono što će nam biti jasno i što ćemo prenijeti onima koje smo ostavili iza sebe, a što će nas uvesti u Džennet.’ Poslanik im je naredio četvero. Prvo im je naredio da vjeruju u Allaha Jedinog, a zatim ih upitao: ‘A znate li šta je to vjerovanje u Allaha?’ Odgovorili su: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, a on im je rekao: ‘Svjedočenje da nema boga osim Allaha, obavljanje namaza, davanje zekata, post mjeseca ramazana i izdvajanje petine ratnog plijena.’”¹⁶

Molim Svevišnjeg Allaha da nas učvrsti u dini-islam, da nas pouči našoj vjeri, sačuva iskušenja koja ne možemo podnijeti, a da nas na Sudnjem danu proživi u društvu vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi, a oni su, zaista, divno društvo!

Autor

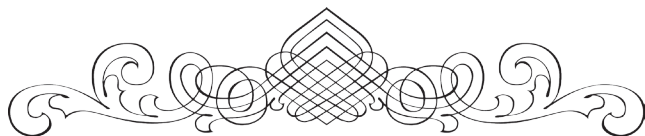
Sarajevo,

14. 11. 1439. h. g. / 27. 7. 2018. god.

¹⁴ Ahmed, 5/251, br. 22214, sa ispravnim lancem prenosilaca.

¹⁵ El-Hakim, *Nevadirul-usul*, 5/407, br. 1263, sa dobrim lancem prenosilaca.

¹⁶ El-Buhari, 294/1398; Muslim, 40/17.

O METODOLOGIJI SKRAĆIVANJA I PRILAGOĐAVANJA KNJIGE

S obzirom na to da je poznavanje metoda u pisanju određenog djela put ka njegovom boljem i potpunijem shvatanju, u narednim redovima ukratko ćemo spomenuti osnovne metode koje su korištene u pripremi ovog djela, da bi tako čitatelj imao potpuniju predstavu o samoj knjizi.

Prvo: Knjiga *Osnove islama* – olakšano poimanje temeljā vjere, skraćena je verzija islamskih šarta koje je autor tretirao u zasebnim djelima: *Vodič za muslimansku porodicu*, *Svojstva Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, namaza*, *Dženaza-namaz*, *Svojstva Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, posta* i *Hadž i umra*.

Drugo: Knjiga tretira tematiku vjerovanja, namaza, zekata, posta i hadža i umre. U ovim cjelinama obrađena su najbitnija pitanja koja se tiču islamskih šartova. Iz numerisanih naslova čitatelj može razumjeti o čemu će biti riječi u pasusu ili odlomku koji slijedi.

Treće: Djelo je skraćeno i prilagođeno tako da čitatelj dobije punu predstavu u vezi s tretiranim tematikama, ali je istovremeno izbjegnuto naučno detaljisanje i debatisanje koje je karakteristično za navedena djela, iz bojazni da se ne optereti opća čitalačka populacija kojoj je, prevashodno, namijenjena ova knjiga.

Četvrto: Uglavnom su navedeni dokazi skupine učenjaka čije mišljenje, po viđenju autora, slovi kao preferirajući stav u vezi s dotičnim pitanjem, a ponekad je navedeno i mišljenje druge skupine učenjaka.

Peto: Određena pitanja zahtijevala su detaljniji pristup, a druga sažetiji, zato što su određena pitanja manje poznata ili nepoznata ve-

likom broju ljudi, te je na njih bilo neophodno dati nešto detaljniji odgovor.

Šesto: Knjiga je prožeta mišljenjima eminentnih učenjaka iz svih generacija, bez osvrta na njihovo mezhepsko opredjeljenje.

Sedmo: U fusnotama su navedeni izvori zabilježenih hadisa sa stepenom njihove autentičnosti. Uglavnom se navode jedna ili dvije hadiske zbirke u kojima se nalazi dotično predanje. Što se tiče argumentacije fikhskih mišljenja, ona je nešto opširnija iz razumljivog razloga.

Osmo: U fusnotama se ponekad pored izvora nalaze kratka objašnjenja osnovnog teksta ili određenih izraza, što će čitateljima otkloniti eventualne nejasnoće i dati šire informacije o određenim pitanjima ili izrazima.

Deveto: Posebna pažnja posvećena je konsenzusu islamskih učenjaka, jer je on verificirani i legitimni vjerski izvor kod učenjaka ehli-sunnetskih pravnih usmjerenja.

Deseto: U napomenama na kraju odlomaka navedeni su dodatni propisi ili pojašnjenja koja nisu zasebno tretirana.

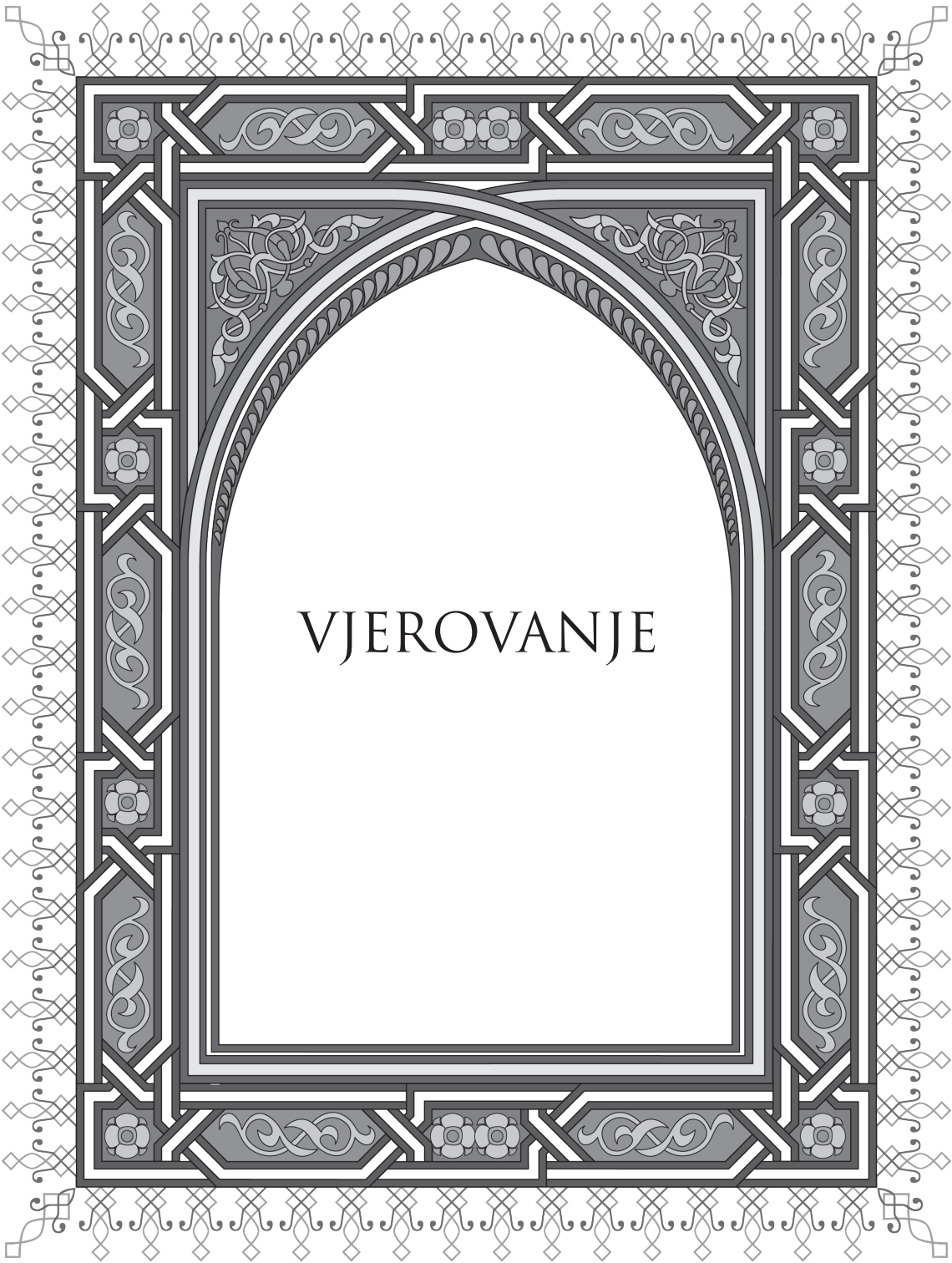
Jedanaesto: Reference u bilješkama uglavnom sam započinjao s “vidjeti”, kada se radi o doslovnom prenošenju, prijevodu, a ponekad i s “uporediti” kada je riječ o prenošenju citata u skraćenoj formi ili formuliranju na poseban način, pazeći na kontekst koji se razumije iz riječi autora dotičnog djela, tako da cilj i smisao njegovih riječi ostanu nepromijenjeni.

Dvanaesto: Na kraju svake cjeline navedene su osnovne greške i propusti koji se odnose na pitanja o kojima je bilo riječi u okviru cjeline. Stepent i veličina navedenih grešaka se razlikuju: neke se tiču ostavljanja prečeg i boljeg, neki postupci su pokuđeni, neki strogo zabranjeni, dok neki, opet, izvode počinioaca iz islama.

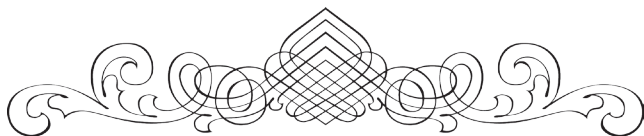
Trinaesto: Na kraju ovoga djela navedena je korištena literatura, sa imenom autora i mjestom izdanja, ako je poznato. Izvori su poredani po abecednom redoslijedu.

Četrnaesto: Odabrana mišljenja nisu neprikosnovena, već su plod shvatanja i razumijevanja dokaza, stoga nikoga ne obavezujemo da ih mora prihvatiti.

Na kraju upućujem riječi zahvalnosti svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji ovog skromnog djela, a posebno se zahvaljujem recenzentima uvaženom dr. Hakiji Kanuriću i Mithadu Ćemanu, prof. Isto tako, srdačno se zahvaljujem udruženju “Hidžra” iz Holandije koje je preuzelo štampanje i distribuciju ovog djela, kao i druge poslove koji se tiču pripreme knjige za štampu. Molim Uzvišenog Allaha da obilato nagradi članove ovog udruženja i pomogne ih u radu za islam!

VJEROVANJE

1. Vrijednost vjerovanja

Brojni kur'anski ajeti i vjerodostojni hadisi govore o vrijednosti ispravnog vjerovanja.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ﴾ (٧)

“Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio, i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. Takvi su na Pravome putu.”¹⁷

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّبِيَّانَ مَن ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (١٢)

“One koji su vjerovali, pa i one koji su bili jevreji, kršćani i Sabejci – one koji su u Allaha i u onaj svijet vjerovali i dobra djela činili – doista čeka nagrada od Gospodara njihova; ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati!”¹⁸

﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴾ (٥٧)

“A one koji vjeruju i čine dobra djela uvest ćemo, sigurno, u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku; u njima će vječno i zauvijek ostati, a u njima će čiste žene imati, i u debelu hladovinu ćemo ih uvesti.”¹⁹

¹⁷ El-Hudžurat, 7.

¹⁸ El-Bekara, 62.

¹⁹ En-Nisa, 57.

﴿لَيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَثْلَٰتِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

“...da nagradi one koji vjeruju i dobra djela čine, njih čeka oprost i opskrba plemenita.”²⁰

Ebu Hurejra kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o tome koja su djela najvrednija, pa je odgovorio: ‘*Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika.*’ ‘A koja onda?’, upitan je. ‘*Borba na Allahovom putu*’, odgovorio je. ‘A koja onda?’, ponovo je upitan. ‘*Propisno obavljen hadž*’, odgovorio je on.”²¹

Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muazu u Jemen i rekao: “*Ti odlaziš narodu koji su sljedbenici nebeske Knjige, pa ih prvo pozovi da posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik...*”²²

2. Razlika između velikog i malog širka

Osnovna razlika između malog i velikog širka ogleda se u tome što mali širk ne izvodi počinioča iz islama niti iziskuje vječni boravak u Vatri, za razliku od velikog širka koji izvodi iz vjere i rezultira vječnom ahiretskom kaznom.

3. Riječi i djela koja se smatraju malim širkom

Malim širkom tretira se sve što vodi ka velikom širku, bez obzira na to da li se radilo o riječima ili djelima.²³ Stoga se mali širk tretira najvećim velikim grijehom nakon velikog širka i nevjerstva – kufra. Sve što je vjerodostojnim argumentom okarakterizirano kao širk, a nije dostiglo stepen velikog širka, smatra se malim širkom.²⁴ U mali

²⁰ Es-Sebe, 4.

²¹ El-Buhari, 321/1519; Muslim, 61/83.

²² El-Buhari, 308/1458; Muslim, 42/19.

²³ Vidjeti: *Et-Tarifatul-i'tikadija*, str. 207.

²⁴ Vidjeti: Ibn Baz, *Medžmuu fetava*, 1/44; Ibn Usejmin, *Šerhu Selasetil-usul*, str. 42.

širk ubraja se zaklinjanje nekim ili nečim mimo Uzvišenog Allaha, korištenje hamajlija, talismana, sujevjerje, pretvaranje u ibadetima – rijaluk, riječi: “Kako bude htio Allah i taj i taj”, ili: “Da nije bilo Allaha i tog i tog”, ili: “Oslanjam se na Allaha i tog i tog”²⁵ i slično tome. Međutim, mali širk može prerasti u veliki u slučaju kada njegov počinilac smatra, naprimjer, da je, pored zaklinjanja Stvoriteljem, dozvoljeno zaklinjati se stvorenjima, da hamajlije donose korist ili štetu, da je dozvoljeno osloniti se na stvorenje kao što se vjernik oslanja na Allaha i slično tome.²⁶

Mali širk, prema mišljenju nekih učenjaka, obuhvaćen je, također, ajetom u kojem Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾

“Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostiti će manje grijeha od toga kome On hoće.”²⁷ Prema ovom mišljenju, onaj koji poćini mali širk i umre ne pokajavši se za to, bit će kažnjen shodno obimu i veličini grijeha, a potom će biti uveden u Džennet i ne postoji mogućnost ulaska u Džennet bez prethodne kazne.²⁸ Stoga je muslimanu obaveza čuvati se kako velikog tako i malog širka, jer postoji velika mogućnost da citirani ajet obuhvata obje vrste širka.²⁹

4. Sudevjerje i zloslutnja oponiraju islamskom vjerovanju

Zloslutnja i sujevjerje u potpunosti oponiraju islamskom ućenju. Muavija b. Hakem es-Sulemi prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Osjetit ćete zloslutnju u svojim prsima. Nemojte da*

²⁵ Ako se pak kaže: “Kako bude htio Allah, a potom taj i taj”, “Da nije bilo Allaha, a potom tog i tog”, ili: “Oslanjam se na Allaha, a potom na tog i tog”, to se neće smatrati širkom.

²⁶ Uporediti: Ibn Usejmin, *El-Kavlul-mufid*, 2/212.

²⁷ En-Nisa, 48, 116.

²⁸ Uporediti: *Telhisu kitabil-istigasa*, 1/301; *Mehasinut-tevil*, 3/156; Alu Šejh, *Et-Temhid*, str. 45–46.

²⁹ Vidjeti: *El-Kavlul-mufid*, 1/144.

vas ona odvрати od onoga što naumite učiniti.”³⁰ U hadisu koji prenosi Ibn Mesud navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zloslutnja je širk”, ponovivši to tri puta, a potom je rekao: “Svako od nas ima ponešto od toga, ali je Allah odagnava pouzdanjem u Njega.”³¹

Sujevjerje je obilježje paganskog vremena, kada su ljudi prilikom udaje, ženidbe, putovanja, kupovine, prodaje itd., pribjegavali nekim sujevnim postupcima. Islam je dokinuo ovaj ružni običaj i zamijenio ga osloncem na Uzvišenog Allaha. Dakle, čovjek treba činiti ono što mu je šerijat dozvolio i u čemu vidi ovosvjetsku ili onosvjetsku korist, a nije mu dozvoljeno da na osnovu zloslutnje odustaje od svojih namjera.

5. Vrijeđanjem Uzvišenog Allaha musliman postaje nevjernik

Vrijeđanje Uzvišenog Allaha predstavlja otvoreno nevjerništvo, to je, zapravo, najgori oblik nevjerstva. Nakon što su licemjeri vrijeđali ashabe Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Uzvišeni je Allah objavio:

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِإِلَهِهِمْ وَأَوَالِيهِمْ وَرَسُولِهِمْ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْنِدُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۚ إِنَّكُمْ عَلَىٰ غَاوٍ مُّبِينٍ ۖ ﴾

“Ako ih upitaš, oni će sigurno reći: ‘Mi smo samo razgovarali i zabavljali se.’ Reci: ‘Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovom rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici postali.’”³²

Onaj ko opsuje Allaha, dželle šanuhu, ili Ga na bilo koji način uvrijedi, pod uvjetom da nije prisiljen, da nije učinio lapsus, odnosno da razumije značenje tih riječi, izašao je iz islama i postao nevjernik, makar te riječi izgovorio u šali.

Ishak b. Rahavejh rekao je: “Muslimani su složni u mišljenju da

³⁰ Muslim, 216/537.

³¹ Ebu Davud, 4/16, br. 3910, sa ispravnim lancem prenosilaca.

³² Et-Tevba, 65-66.

je odmetnik postao onaj ko vrijeđa Allaha, ili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ne priznaje nešto od Objave, ili ubije nekog od poslanikā.”³³ Ibn Hazm je rekao: “Pod nebeskim svodom ne postoji musliman koji vrijeđanje Allaha, dželle šanuhu, ne smatra nevjerstvom.”³⁴ Imam Ibn Abdulberr tvrdi: “Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je vrijeđanje Allaha ili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nevjerstvo.”³⁵

Napomena: Čovjeku koji se iskreno pokaje, nakon ovog ili bilo kojeg drugog grijeha, pokajanje će biti primljeno. Milostivi Allah kaže:

﴿قُلْ يَبْعَادَى الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

“Reci: ‘O robovi Moji, koji ste u grijешenju pretjerali, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehе oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.’”³⁶ Ebu Musa el-Eš’ari prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Allah pruža Svoju ruku noću da se pokaju oni koji su grijеšili danju i pruža Svoju ruku danju da se pokaju oni koji grijеše noću, i sve tako dok sunce ne izade sa zapada.*”³⁷

6. Zabranjeno je zaklinjati se roditeljima

Musliman se smije zaklinjati samo Uzvišenim Allahom ili Njegovim imenima i svojstvima. Ko se zakune nekim Allahovim stvorenjem, počinio je širk. Ibn Omer prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Ko se zakune nekim mimo Allaha, počinio je širk.*”³⁸ U ovom slučaju radi se o malom širku koji počinio ne izvo-

³³ Vidjeti: *Es-Sarimul-meslul*, str. 32.

³⁴ Vidjeti: *El-Muhalla*, 11/411.

³⁵ Vidjeti: *Et-Temhid*, 4/226.

³⁶ Ez-Zumer, 53.

³⁷ Muslim, 1104/2759.

³⁸ Ebu Davud, 3/220, br. 3251; Ahmed, 1/47, sa dobrim lancem prenosilaca.

di iz islama. Imam Et-Tahavi u komentaru navedenog hadisa kaže: “Ovim se ne misli na širk koji izvodi iz islama, već se želi ukazati na to da je ovakvo postupanje zabranjeno.”³⁹

Ibn Omer kaže: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je Omera, koji se, putujući s grupom, zaklinjao svojim ocem. ‘Čujte’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘Allah vam zabranjuje da se zaklinjete svojim očevima. A ako se neko od vas bude zaklinjao, neka se zakune samo Allahom ili neka šuti!’”⁴⁰ Zaklinjanje nekim mimo Allaha, kao melekima, poslanicima, učenjacima, vladarima i drugim stvorenjima, zabranjeno je po konsenzusu islamskih učenjaka.⁴¹

7. Vrijedanje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga veliki je grijeh

Onaj ko na bilo koji način uvrijedi jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, smatra se pokvarenjakom i grješnikom koji je dužan pokajati se Uzvišenom Allahu. Uzvišeni Allah kaže:

﴿الَّذِينَ أُؤْتُوا مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَارْتَضَوْنَهُمْ أَمْ يُهْتَبُونَ﴾

“Vjerovjesnik treba biti preči vjernicima nego oni sami sebi, a supruge njegove su majke njihove.”⁴² Abdullah b. Mesud prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Kada se spomenu moji ashabi, šutite*”⁴³, tj. ne govorite ništa neprimjereno i loše. Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Ko bude vrijedao moje ashabe, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi.*”⁴⁴

Međutim, ako osoba optužuje neku od majki vjernika za nemoral,

³⁹ Vidjeti: Et-Tahavi, *Šerhu muškilil-asar*, 2/298.

⁴⁰ El-Buhari, 1407/6646; Muslim, 675/1646.

⁴¹ Vidjeti: *Medžmuu fetava*, 11/506.

⁴² El-Ahzab, 6.

⁴³ Haris b. Ebu Usama, *El-Musned*, 2/748, br. 742 (*Bugjetul-bahis*), sa dobrim lancem prenosilaca.

⁴⁴ Et-Taberani, 12/110, br. 12709, sa dobrim lancem prenosilaca.

a naročito Aišu bint Ebu Bekr, onda je riječ o kulminaciji zla. Uzvišeni je Allah objavio nekoliko ajeta u suri En-Nur u kojima je opovrgnuo potvoru licemjera, kao i nepromišljena prepričavanja nekih ashaba u vezi s tim. Na kraju tih ajeta Svevišnji Allah kaže:

﴿يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ (١٧) وَيَسِّرِ اللَّهُ لَكُمْ الْأَيْتَاتِ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝ (١٨) إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝ (١٩)﴾

“Allah vam naređuje da više nikad takvo nešto ne ponovite, ako ste vjernici. I Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je. One koji vole da se o vjernicama šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovome i na onome svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate.”⁴⁵ Potvaranje Aiše, radijallahu anha, predstavlja poricanje i neprihvatanje jasnih kur’anskih ajeta, što je nevjerstvo, bez razilaženja među učenjacima.

Vrijeđanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan je od najvećih grijeha kod Allaha, a nema dvojbe da je potvaranje Aiše i njene čednosti jedan od najizrazitijih načina vrijeđanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ۝ (٥٧)﴾

“One koji Allaha i Poslanika Njegovog budu uznemiravali Allah će i na ovome i na onome svijetu prokleti, i sramnu im patnju pripremiti.”⁴⁶ Zar je optužba Aiše, radijallahu anha, za nemoral nešto drugo do optužba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je sebi dozvolio da živi u bračnoj zajednici s nevaljalom osobom?! Uzvišeni Allah kaže:

⁴⁵ En-Nur, 17–19.

⁴⁶ El-Ahzab, 57.

﴿الْحَيْثُ لِلْحَيْثِينَ وَالْحَيْثُوتِ لِلْحَيْثِثِ وَالطَّيِّبَتِ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَتِ
أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

“Nevaljale su žene za nevaljale muškarce, a nevaljali su muškarci za nevaljale žene.”⁴⁷ Ko potvori Aišu za nemoral, počinio je nevjerstvo, bez razilaženja među učenjacima.⁴⁸

Što se tiče druženja s nekim ko vrijeda bilo kojeg ashaba, to je dozvoljeno samo s namjerom da mu se pojasni njegova zabluda i da ga pokušamo odvratiti od tog gnusnog čina, jer musliman se ne može družiti s nekim ko vrijeda Allahu najdraže ljude.

8. Urok je stvarnost koju nije dozvoljeno poricati

Ne postoji nikakva sumnja u pogledu toga da je urok stvaran i da može negativno utjecati na ljude. Na ovu činjenicu ukazuju Kur'an i vjerodostojni hadisi, dok islamski učenjaci ehli-sunneta kategorički potvrđuju postojanje uroka i njegov utjecaj na ljude.

Uzvišeni Allah, spominjući savjet Jakuba, alejhis-selam, svojim sinovima, kaže:

﴿وَقَالَ يَبْنَى لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ
اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾

“O sinovi moji”, reče onda, ‘ne ulazite na jednu kapiju, već na razne kapije, a ja vas ne mogu spasiti od onoga što vam Allah odredi.”⁴⁹ Mnogi islamski učenjaci iz odabranih generacija navode da su Jakubovi sinovi bili izrazito lijepi i elegantni, pa se pobojavao za njih ljudskih uroka i naredio im da se razdvoje, da zajedno ne ulaze na jedna vrata.⁵⁰ U drugom ajetu Svevišnji kaže:

⁴⁷ En-Nur, 26.

⁴⁸ Vidjeti: El-Minhadž, 17/99; Es-Sarimul-meslul, str. 539.

⁴⁹ Jusuf, 67.

⁵⁰ Vidjeti: El-Džamii li ahkamil-Kur'an, 9/231; Mehasinut-tevil, 6/203.

﴿وَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقَنَّكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ٥١﴾

**“Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kad Opome-
nu slušaju, govoreći: ‘On je, uistinu, lud!’”**⁵¹ Kurejšije su iz velike
mržnje prema Objavi nastojali svojim ostrim pogledima ureći Posla-
nika, sallallahu alejhi ve sellem.⁵²

Ebu Hurejra prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, re-
kao: *“Urok je stvarnost.”*⁵³ Džabir prenosi da je Poslanik, sallallahu
alejhi ve sellem, rekao: *“Najviše ljudi iz moga ummeta, nakon Allaho-
vog određenja i odredbe, umire od uroka.”*⁵⁴

Ibn Abbas prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio
sljedećim riječima: *“Tražim zaštitu potpunim Allahovim riječima od
svakog šejtana i otrovnice i od svakog oka urokljivoga.”*⁵⁵

Dakle, urok je istina i muslimanu nije dozvoljeno poricati ono o
čemu nas je obavijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Kako je pojmljivo da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, traži
utočište kod Plemenitog Stvoritelja od nečega što je klasična iluzija, a
nije stvarnost?!

9. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio je napravljen sih

U vjerodostojnom hadisu navodi se da je jevrej Lebid opsihrio Po-
slanika, sallallahu alejhi ve sellem. Aiša, radijallahu anha, o tome kaže:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren, tako da mu
se činilo da nešto radi, a on to nije radio. Tako je jednoga dana, dok
je bio kod mene, molio Allaha i molio, pa je onda rekao: *‘Zar ne znaš,
Aiša, da mi je Allah odgovorio i ukazao na ono u čemu je lijek za moje
stanje?’* Upitala sam: *‘A šta je to, Allahov Poslaniče?’* Rekao je: *‘Došla*

⁵¹ El-Kalem, 51.

⁵² Vidjeti: Džamiul-bejan, 28/56; El-Džamiu li ahkamil-Kur'an, 18/244.

⁵³ El-Buhari, 1279/5944; Muslim, 900/2187.

⁵⁴ Et-Tajalisi, 3/317, br. 1868; El-Bezzar, 3/403, br. 3052, sa dobrim lancem prenosilaca.

⁵⁵ El-Buhari, 711/3371.

su mi dva čovjeka (meleka u ljudskom liku), pa je jedan sjeo pored moje glave, a drugi kod nogu. Zatim je jedan od njih upitao onog drugog: 'Od čega boluje ovaj čovjek?' 'Opsihren je', reče ovaj. 'A ko ga je opsihrio?', upita ga. 'Lebid b. Easam', odgovori mu ovaj. On ga ponovo upita: 'A na čemu mu je napravljen sihr?', a ovaj mu odgovori: 'Na češlju, lanenim vlaknima i čaški muškog palminog cvijeta.' 'A gdje se to nalazi?', upita ga ovaj, a on mu odgovori: 'U bunaru Zu Ervan.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do bunara, a zatim se vratio i rekao mi: 'Tako mi Allaha, voda u bunaru je kao otopina kane, a palme oko njega su poput šejtanskih glava.' Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, jesi li izvadio sihr?', a on je odgovorio: 'Ne, nisam. Što se mene tiče, Allah me je izliječio. (Ako bih ga izvadio), pobojao sam se da bih time uznemirio ljude, pa da se desi kakvo zlo.'"⁵⁶

Citirani hadis ne može poslužiti zlonamjernicima za izazivanje sumnji i nedoumica kada je riječ o poslanici zadnjeg vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Jasni i nedvosmisleni kur'ansko-hadiski tekstovi, kao i konsenzus učenjaka o istinitosti poslanstva Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nepobitan su dokaz u tom pogledu.

Uzvišeni Allah, koji je obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o sihru, obavijestio je čovječanstvo o njegovoj iskrenosti i nepogrješivosti u pitanjima vjere. Sveznajući kaže:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾^{٥٦}

“On ne govori po hiru svome, to je samo Objava koja mu se objavljuje.”⁵⁷ U drugom ajetu Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ﴾^{٥٨}

“I on (tj. Kur'an) nije šejtana prokletog govor.”⁵⁸ Stoga nije mo-

⁵⁶ El-Buhari, 689/3268; Muslim, 900/2189.

⁵⁷ En-Nedžm, 3–4.

⁵⁸ Et-Tekvir, 25.

guće da Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, priđe šejtan, džin ili da mu duša nešto došaptava, jer Uzvišeni Allah obavijestio nas je o savršenstvu vjere, rekavši:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ۚ﴾⁵⁹

“Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera”⁵⁹, a isto tako nije moguće da nešto strano uđe u Objavu, jer Sveznajući kaže:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ۝١﴾

“Mi, uistinu, Opomenu objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njom bdjeti.”⁶⁰

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je da svaki čovjek uz sebe ima šejtana, pa čak i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ali Uzvišeni Allah sačuvao je Poslanika od njegovog zla time što je taj šejtan primio islam. U drugom predanju kaže se: *“Allah me sačuvao njegovog zla, pa me ne nagovara osim na dobro.”*⁶¹

Kurejšije su prekorili Abdullaha b. Amra jer je pisao sve što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, rekavši: “Pišeš sve što govori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je čovjek, govori u stanju srdžbe i zadovoljstva!”, i tada je Ibn Amr prestao zapisivati hadise. Kada je to ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu je rekao: *“Piši, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja govorim samo istinu.”*⁶²

Riječi Aiše, majke vjernika: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je opsihren tako da mu se činilo da nešto radi, a on to nije radio”, pojašnjene su drugom verzijom hadisa u kojem Aiša kaže:

⁵⁹ El-Maida, 3.

⁶⁰ El-Hidžr, 9.

⁶¹ Muslim, 1132/2814, 2815.

⁶² Ahmed, 2/162; Ed-Darimi, 1/85, br. 484, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren do te mjere da mu se činilo da intimno prilazi svojim suprugama, a nije im prilazio.”⁶³ Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i druge ljude, pogađala su razna iskušenja: bolest, glad, siromaštvo, sihr, gubljenje najdražih članova porodice itd., ali i pored svega toga prenio je poslanicu na najpotpuniji način i sve spomenuto ni najmanje nije utjecalo na Objavu.

10. Primanje islama na maternjem jeziku

Prvi uvjet za prihvatanje islama jeste izgovaranje šehadeta, odnosno svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik. Šehadet je najbolje izgovoriti na arapskom jeziku, zbog izvornosti značenja i originalnosti, pod uvjetom da osoba koja želi prihvatiti islam poznaje značenje riječi koje izgovara. Kada bi neko izgovorio šehadet ne znajući njegovo značenje, pukim izgovaranjem tih riječi ne bi postao musliman.⁶⁴ Međutim, ako bi prilikom prihvatanja islama šehadet izgovorio na maternjem jeziku, njegovo prihvatanje islama bilo bi validno, jer je time upotpunjen cilj izgovaranja šehadeta. Imam En-Nevevi kaže: “Kada bi šehadet izgovorio na stranom jeziku, iako je u mogućnosti da ga izgovori na arapskom, prema ispravnijem mišljenju, tretirao bi se muslimanom jer je potvrdio šehadet.”⁶⁵

⁶³ El-Buhari, 1250/5765.

⁶⁴ Vidjeti: *Revdatut-talibin*, 8/282; *Mugnîl-muhtadž*, 4/141.

⁶⁵ Vidjeti: *El-Minhadž*, 1/133.

Meleki

11. Opis meleka koji nose Arš

U šerijatskim izvorima navode se predanja u kojima su opisani nosioci Arša plemenitog. Najispravniji hadis koji govori o ovoj tematici jeste predanje Džabira u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Dozvoljeno mi je da ispričam o jednom od meleka Uzvišenog Allaha, koji nose Arš. Razmak između resice njegovog uha i ramena je (koliko brzi konjanik može preći za) sedam stotina godina.*”⁶⁶ U predanju koje prenosi Ebu Hurejra navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Dozvoljeno mi je da ispričam o jednom od meleka Uzvišenog Allaha: njegove su noge probile sedmu zemlju, a na njegovim je ramenima Arš.*”⁶⁷

12. Koji su meleki najpoznatiji

Meleki pripadaju svijetu gajba – nevidljivog i nama nedokučivog svijeta. Da bismo potvrdili postojanje određenog meleka, moramo imati autentičan dokaz. Iako postoji veliki broj meleka, ljudi ne znaju njihova imena, odnosno poznata su im imena samo nekoliko meleka:

1. Džibril, melek koji je zadužen za dostavljanje poslanice ljudima, ujedno je najbolji i najodabraniji melek. Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾

“Reci: ‘Ko je neprijatelj Džibrilu?’, a on, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur’an – koji potvrđuje da su i prijašnje objave istinite – kao putokaz i radosnu vijest vjernicima.”⁶⁸

⁶⁶ Ebu Davud, 4/232, br. 4727, sa ispravnim lancem prenosilaca.

⁶⁷ Ebu Ja’la, 5/503, br. 6588, sa ispravnim lancem prenosilaca.

⁶⁸ El-Bekara, 97.

2. Mikal ili Mikail, melek koji je zadužen za kišu i rastinje.⁶⁹ Svevišnji Allah kaže:

﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ﴾ (١٨)

“Ko je neprijatelj Allahu i melekima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikalu – pa Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće da vjeruju.”⁷⁰

3. Malik, melek čuvar Džehennema. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَنَادَا يَمْلِكُ لِيَقْضَ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَرْكُوتٌ﴾ (٧٧)

“Oni će dozivati: ‘O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!’, a on će reći: ‘Vi ćete tu vječno ostati!’”⁷¹

4. Harut i Marut, koje Uzvišeni Allah spominje u ajetima:

﴿وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمٍ ۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَنُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ﴾ (١٠٢)

“I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali. A Sulejman nije bio nevjernik, šejtani su nevjernici: učili su ljude vradžbini i onome što je bilo dostavljeno dvojici meleka, Harutu i Marutu, u Babilonu.”⁷²

5. Israfil, melek koji je zadužen za puhanje u rog.⁷³ Ebu Hurejra prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Pogled meleka koji je zadužen za puhanje u rog usmjeren je prema Aršu, bojeći se da mu ne bude naredeno puhanje u rog prije nego što trepne okom, kao da su mu oči svijetle zvijezde.”*⁷⁴

⁶⁹ Vidjeti: Ibn Kesir, *El-Bidaja ven-nihaja*, 1/46.

⁷⁰ El-Bekara, 98.

⁷¹ Ez-Zuhruf, 77.

⁷² El-Bekara, 102.

⁷³ Vidjeti: Ibn Kesir, *El-Bidaja ven-nihaja*, 1/46.

⁷⁴ El-Hakim, 4/603, br. 8676; Ebu Šejh, *El-Azama*, 145/393, sa dobrim lancem prenosilaca.

6. Munker i Nekir su meleki zaduženi za ispitivanje u kaburu. Ebu Hurejra prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Kada mejit bude ukopan, dođu mu dva crna meleka plavih očiju. Jedan se zove Munker, a drugi Nekir...”*⁷⁵

7. Ridvan je melek čuvar Dženneta, iako njegovo ime nije potvrđeno vjerodostojim hadisima, već se spominje u slabim ili apokrifnim predajama.⁷⁶

Postoji skupina meleka koji nisu spomenuti po imenima, nego po zaduženjima koja izvršavaju:

1. Melek smrti, koji je zadužen za uzimanje duša stvorenjima. Svevišnji Allah kaže:

﴿قُلْ يَنُوفِّكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾⁷⁷

“Reci: ‘Melek smrti, koji vam je za to određen, duše će vam uzeti, a poslije ćete se Gospodaru svome vratiti.’”⁷⁷

2. Zebanije, izrazito snažni i jaki meleki. Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ﴾⁷⁸ سَدْعُ الزَّبَانِيَةِ ﴿١٨﴾

“Pa neka on pozove društvo svoje. Mi ćemo pozvati zebanije.”⁷⁸

3. Nosioc Arša. Svevišnji Allah kaže:

﴿وَالْمَلِكُ عَلَىٰ أَزْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمْنِيَةٌ﴾⁷⁹

“I meleki će na krajevima njegovim stajati, a Prijesto Gospodara tvoga će tog dana iznad njih osmerica držati.”⁷⁹

4. Meleki čuvari, koji čuvaju Allahove robove. Uzvišeni Allah kaže:

⁷⁵ Et-Tirmizi, 3/374, br. 1071; Ibn Hibban, 7/386, br. 3117, sa dobrim lancem prenosilaca.

⁷⁶ El-Kudai, *Musneduš-šihab*, 2/130, br. 1036; Ibn Hibban, *El-Medžruhin*, 1/181, br. 121; El-Ukajli, *Duafaul-Ukajli*, 3/138, br. 1121.

⁷⁷ Es-Sedžda, 11.

⁷⁸ El-Alek, 17–18.

⁷⁹ El-Hakka, 17.

﴿لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ (١١)

“Uz svakog od vas su meleki, koji se smjenjuju ispred njega i iza njega – po Allahovom naređenju čuvaju ga.”⁸⁰

5. Plemeniti pisari koji zapisuju djela. Sveznajući Gospodar kaže:

﴿وَلِإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ (١٠) كِرَامًا كَاتِبِينَ (١١) يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾ (١٢)

“A nad vama bdiju čuvari, kod Nas cijenjeni pisari, koji znaju ono što radite.”⁸¹

6. Meleki koji okružuju Allahov Prijesto – Arš. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِظِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (٧٥)

“I vidjet ćeš meleke kako Prijesto okružuju, veličajući i hvaleći Gospodara svoga; i svima će se po pravdi presuditi i reći će se: ‘Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova!’”⁸²

7. Meleki koji bdiju iznad Džehennema. Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ (٦)

“O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od Vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovjedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti.”⁸³

8. Melek brdā, koji je zadužen za planine i brda. Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, upitala je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Da li si imao težeg dana od onog na Uhudu?”, a on je odgovorio:

⁸⁰ Er-Ra'd, 11.

⁸¹ El-Infitar, 10–12.

⁸² Ez-Zumer, 75.

⁸³ Et-Tahrim, 6.

“Svašta sam doživio od tvoga naroda, ali najteže mi je palo ono što sam doživio od njih na dan Akabe, kada sam se obratio Ibn Abduljalilu b. Abdukulalu, pa se on nije odazvao mom pozivu (da prihvati šehadet). Krenuo sam potišten, oborene glave, i tek sam sebi došao kada sam stigao u Karnus-Sealib, gdje sam zastao i, podigavši glavu, ugledao oblak koji mi je pravio hladovinu, pa pogledah malo bolje i ugledah na njemu Džibrila, alejhis-selam, koji me pozva i reče mi: ‘Uzvišeni Allah čuo je šta si ti govorio njima i šta su oni odgovorili. On ti šalje Meleka brdā da mu narediš što god želiš da uradi s njima.”⁸⁴

13. Meleki su Ademu učinili sedždu pozdrava

Svevišnji Stvoritelj obavijestio nas je o sedždi koju su meleki učinili Ademu. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

“A kada rekosmo melekima: ‘Poklonite se Ademu!’ – oni se pokloniše, ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i posta nevjernik.”⁸⁵

Ovom sedždom meleki su izrazili svoju pokornost Allahu, s jedne strane, i ukazali poštovanje Ademu, s druge strane.⁸⁶ Sedžda koju su meleki učinili Ademu nije bila sedžda ibadeta, prema jednoglasnom mišljenju islamskih učenjaka. Imam Ebu Bekr b. Arebi, Fahr er-Razi i El-Kurtubi⁸⁷ navode konsenzus pravnika u vezi s ovim pitanjem. Većina učenjaka smatra da je melekima bilo naređeno da spuste svoja čela na zemlju, upravo kako se čini u namazu.⁸⁸

⁸⁴ El-Buhari, 682/3231; Muslim, 746/1795.

⁸⁵ El-Bekara, 34.

⁸⁶ Vidjeti: *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 1/306.

⁸⁷ Vidjeti: *Ahkamul-Kur'an*, 1/23; *Et-Tefsirul-kebir*, 2/194; *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 1/306.

⁸⁸ Vidjeti: *El-Džamiu li ahkamil-Kur'an*, 1/306.

Poslanici

14. Razlika između poslanika i vjerovjesnika

Većina islamskih učenjaka pravi razliku između poslanika i vjerovjesnika. Prema ispravnom mišljenju, poslanik je čovječanstvu došao s novim vjerozakonikom, dok je vjerovjesniku Allah objavljivao, ali nije dobio poseban vjerozakonik, već je potvrđivao prethodni šerijat.⁸⁹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “*Učenjaci su nasljednici vjerovjesnika*”⁹⁰, a nije rekao da su nasljednici poslanikā, jer uloga učenjakā više nalikuje ulozi vjerovjesnikā nego misiji poslanikā.

Na osnovu toga možemo kazati da je svaki poslanik ujedno bio i vjerovjesnik, a da vjerovjesnici nisu bili poslanici.⁹¹ Imam Ibn Kesir kaže: “Nema razilaženja u pogledu toga da su poslanici bolji od vjerovjesnika.”⁹² Konsenzus učenjaka o ovom pitanju navodi i imam Es-Sefarini.⁹³

15. Broj poslanika i vjerovjesnika

Uzvišeni Allah slao je ljudima poslanike i vjerovjesnike da ih podsjetite na obećanje koje su dali Svevišnjem Stvoritelju i da im ukažu kako doći do Njegovog zadovoljstva. Musliman je dužan vjerovati u sve poslanike, bilo da se radi o posebnom vjerovanju u one koji su spomenuti poimenično ili o općem vjerovanju u ostale poslanike i vjerovjesnike. Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُوا نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۝﴾

⁸⁹ Uporediti: *Ruhul-meani*, 17/165; *Er-Rusulu ver-risalat*, str. 15.

⁹⁰ Et-Tirmizi, 5/48, br. 2682; Ahmed, 5/196, sa dobrim lancem prenosilaca.

⁹¹ Vidjeti: *El-Džamii li ahkamil-Kur'an*, 7/284; *Fethul-Bari*, 11/115.

⁹² Vidjeti: *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 3/50.

⁹³ Vidjeti: Nasir el-Džudejea, *Et-Teberruk*, str. 71.

“Oni koji u Allaha i poslanike Njegove ne vjeruju i žele između Allaha i poslanika Njegovih u vjerovanju napraviti razliku, te govore: ‘U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo’, i žele između toga iznaći put neki, oni su, uistinu pravi nevjernici.”⁹⁴ Što se tiče broja poslanika, o tome se navodi jedno predanje od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, Ebu Zerr je upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o broju poslanika, a on mu je odgovorio: *“Vjerovjesnika ima stotinu dvadeset i četiri hiljade, dok je poslanika bilo tri stotine i petnaest.”*⁹⁵

16. Poslanici su najbolji ljudi

Poslanici i vjerovjesnici su, definitivno, najbolji ljudi. Nijedan čovjek nije u mogućnosti da svojim djelima dostigne stepen poslanika ili vjerovjesnika. Imam Et-Tahavi kaže: “Ne dajemo prednost nekom od evlija nad nekim vjerovjesnikom, već kažemo da je jedan vjerovjesnik bolji od svih evlija zajedno.”⁹⁶ Imam Ibn Hazm kaže: “Među muslimanima nema razilaženja u pogledu toga da su poslanici, alejhimus-salam, bolji, vredniji i odlikovaniji kod Allaha od ostalih ljudi.”⁹⁷ Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: “Vjerovjesnici su najbolja stvorenja, prema konsenzusu muslimana.”⁹⁸

⁹⁴ En-Nisa, 150–151.

⁹⁵ Ahmed, 5/265–266; Et-Taberani, 8/217–218, br. 7871, sa dobrim lancem prenosilaca.

⁹⁶ Vidjeti: *El-Akidetut-Tahavijja*, str. 58.

⁹⁷ Vidjeti: *El-Muhalla*, 1/25.

⁹⁸ Vidjeti: *Minhadžus-sunna*, 2/417.

Kader

17. Vjerovanje u Allahovu odredbu

Vjerovanje u kader – Allahovo određenje elementarna je komponenta imana. Čovjekov iman nije ispravan sve dok ne povjeruje u kader. Uzvišeni je Allah zapisao sve što će se desiti do Sudnjeg dana. Kader sadrži četiri komponente koje bi se mogle tretirati elementarnim dijelovima – ruknovima vjerovanja u kader:

Prvo, znanje. Ehli-sunnet vjeruje da Uzvišeni Allah Svojim apsolutnim i neograničenim znanjem obuhvata sve i da ne postoji ni najmanja sitnica koja Mu je skrivena. Najbolje generacije ovoga ummeta – selefi i veliki učenjaci jedinstveni su u mišljenju da Uzvišeni Allah zna šta će se desiti prije samog dešavanja. Imam Ebu Bekr el-Ismaili, govoreći o ehli-sunnetu vel-džematu, rekao je: “Oni smatraju da niko ne može biti izuzet od Allahovog znanja, niti nečija želja i volja može promijeniti Allahovo htijenje.”⁹⁹ Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يُعْزِبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾

“A nevjernici govore: ‘Čas oživljenja neće nam doći!’ Reci: ‘Hoće, tako mi Gospodara moga, koji zna i ono što je skriveno, zacijelo će vam doći.’ Njemu ne može ništa, ni trunčica jedna ni na nebesima ni na Zemlji, izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u jasnoj Knjizi.”¹⁰⁰

Ebu Hurejra prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: “Allahov Poslaniče, šta će biti s onima koji umru dok su još mali?” “Allah najbolje zna šta bi oni radili”, odgovorio je Poslanik,

⁹⁹ Vidjeti: El-Ismaili, *l'tikadu eimmetil-hadis*, str. 57.

¹⁰⁰ Sebe, 3.

sallallahu alejhi ve sellem.¹⁰¹ Stoga ne može biti musliman onaj ko porekne Allahovo znanje koje prethodi svim događajima.¹⁰²

Drugo, zapisivanje kadera. Dužnost je vjerovati da je Uzvišeni Allah mnogo prije stvaranja nebesa i Zemlje u Levhil-Mahfuzu zapisao sve što će se desiti do Sudnjeg dana.¹⁰³ Abdullah b. Amr prenosi da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori: *“Uzvišeni Allah zapisao je i odredio sudbinu Svojih stvorenja pedeset hiljada godina prije nego što će stvoriti nebesa i Zemlju, dok je Njegov Prijesto bio na vodi.”*¹⁰⁴ Uzvišeni kaže:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾^{٧٠}

“Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi; to je, uistinu, Allahu lahko!”¹⁰⁵ U drugom ajetu Allah kaže:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾^{٢٢}

“Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi – to je Allahu, uistinu, lahko.”¹⁰⁶

Treće, Allahovo htijenje ili Allahova volja. Ehli-sunnet vjeruje da se sve odvija shodno Allahovom htijenju, za razliku od muteziliya koji smatraju da su djela stvorenja nastala kao rezultat njihovog izbora, a da to Allah nije htio. Muslimani su jedinstveni u mišljenju da se dešava samo ono što Allah želi, a ne dešava se ono što On ne želi.¹⁰⁷ Imam

¹⁰¹ El-Buhari, 1399/6600; Muslim, 1066/2658.

¹⁰² Vidjeti: *Der'u tearudil-akl*, 9/396.

¹⁰³ Vidjeti: *Medžmuu fetava*, 3/148–149.

¹⁰⁴ Muslim, 1065/2653.

¹⁰⁵ El-Hadždž, 70.

¹⁰⁶ El-Hadid, 22.

¹⁰⁷ Vidjeti: Ebu Hasan el-Eš'ari, *El-Ibana*, str. 188; *Bejanu telbisil-džehmijja*, 1/420.

Ebu Bekr el-Ismaili rekao je: “Svi muslimani smatraju da se dešava samo ono što Allah želi, a ne može se desiti ono što On ne želi.”¹⁰⁸ Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾^{١٠٩}

“I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi.”¹⁰⁹ U drugom ajetu Svevišnji Gospodar kaže:

﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَتَلُوا وَلَكِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾^{١١٠}

“A da je Allah htio, oni se ne bi međusobno ubijali, ali Allah radi ono što On želi.”¹¹⁰ Ebu Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, salallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Neka niko od vas ne kaže: ‘Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš, smiluj mi se ako hoćeš, opskrbi me ako hoćeš!’*, nego neka odlučno iskaže ono što traži, jer Allah čini ono što On želi; Njena niko ne može prisiliti.”¹¹¹

Četvrto, stvaranje djela. Uzvišeni je Allah Tvorac svega što postoji: kako je stvorio bića i njihov izgled i oblik, tako je stvorio i njihova djela. Imam El-Lalekai kaže: “Prenosi se konsenzus ashaba i tabiina i učenjaka poslije njih da su djela robova stvorena.”¹¹² Šejhul-islam Ibn Tejmijsa kaže: “Djela robova su stvorena, prema jednoglasnom mišljenju odabranih generacija i imama ovoga ummeta.”¹¹³

Uzvišeni Allah kaže:

﴿اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾^{١١٤}

¹⁰⁸ Vidjeti: El-Ismaili, *I'tikadu eimmetil-hadis*, str. 57.

¹⁰⁹ El-Bekara, 102.

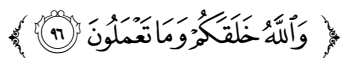
¹¹⁰ El-Bekara, 253.

¹¹¹ El-Buhari, 1570/7477.

¹¹² Vidjeti: Šerhu usulil-i'tikad, 3/589.

¹¹³ Vidjeti: Medžmuu fetava, 8/406.

“Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim.”¹¹⁴ U suri Es-Saffat Svemoguća Allah kaže:

“Allah stvara i vas i ono što radite.”¹¹⁵ Huzejfa b. Jeman prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Allah stvara činitelja i ono što čini.”*¹¹⁶ Imam El-Buhari, nakon što je zabilježio ovo predanje, rekao je: *“Obavijestio nas je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) da su djela i oni koji ih čine stvoreni.”*¹¹⁷

18. Razlika između kadāa i kaderā

Kadā je bespočetno Allahovo sveznanje kojim je On već u praiskonu odredio što će se i na koji način desiti, a kader je događanje onoga što je već od praiskona predviđeno i predodređeno. Abdullah b. Amr prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Allah je zapisao i odredio sudbinu Svojih stvorenja pedeset hiljada godina prije nego što će stvoriti nebesa i Zemlju, dok je Njegov Prijesto bio na vodi.”*¹¹⁸ Najispravnije je kazati da su kadā i kader u ovom pogledu kao islam i iman. Kada se spomenu zajedno, imaju različita značenja, a kada se razdvoje, značenja su im identična.¹¹⁹

19. Sekta koja poriče kader

Kaderije su islamska sekta koja poriče Allahovu odredbu. Sljedbenici ove zabludjele sekte smatraju da Uzvišeni Allah nije upoznat s događajima sve dok se ne dese. Ovo je najopasnija kaderijska skupina. Ashabi, tabiini i ostali učenjaci ehli-sunneta jedinstveni su kada je u

¹¹⁴ Ez-Zumer, 62.

¹¹⁵ Es-Saffat, 96.

¹¹⁶ El-Buhari, *Halku efalil-ibad*, 571/124, sa ispravnim lancem prenosilaca.

¹¹⁷ El-Buhari, *Halku efalil-ibad*, str. 571.

¹¹⁸ Muslim, 1065/2653.

¹¹⁹ Uporediti: Ibn Usejmin, *Medžmuu fetava*, 2/79.

pitanju ništavnost kaderijskog ubjeđenja i vjerovanja.¹²⁰ Kaderije su se pojavili u drugoj polovini prvog hidžretskog stoljeća. Ibn Omer prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kaderije su vatropoklonici ovoga ummeta. Kada se razbole, ne posjećujte ih, a kada umru, ne prisustvujte njihovoj dženazi.”¹²¹ Kada je Ibn Omeru spomenuto da ima ljudi koji poriču kader, rekao je prisutnima: “Kada ih sretnete, obavijestite ih da ja nisam njihov, a ni oni nisu moji. Tako mi Allaha, kada bi jedan od njih imao zlata koliko brdo Uhud i podijelio ga na Allahovom putu, Allah mu ne bi primio sadaku dok ne bi povjerovao u kader.”¹²² Kaderije koje su živjeli u poznijim stoljećima smatrali su, ipak, da je Allah upoznat s postupcima Svojih stvorenja prije njihovog dešavanja.¹²³

20. Pravdanje kaderom za počinjene grijehе

Iako je Uzvišeni Allah odredio šta će ljudi činiti, nije ih prisilio da rade zabranjena djela. Naprotiv, čovjek ima slobodnu volju da odabere između pokornosti i nepokornosti, te će, shodno svojim postupcima, biti nagrađen ili kažnjen. Allahova odredba vezana je za Njegovo apsolutno znanje, a nikako za prisilu na činjenje dobrih ili loših djela. Kada bi bilo prihvatljivo pravdanje kaderom, tada objavljivanje knjiga i slanje poslanika ne bi imalo svoju svrhu. Zatim, nemoguće je da Milostivi Gospodar zabrani određeno djelo, a onda prisili roba da ga čini i naposljetku ga kazni zbog toga. Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (١٦)

“Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako na to bude primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići

¹²⁰ Vidjeti: Ibn Tejmijja, *Medžmuu fetava*, 8/491.

¹²¹ Ebu Davud, 4/221, br. 4691; El-Hakim, 1/159, br. 286, sa ispravnim lancem prenosilaca.

¹²² Muslim, 36/8.

¹²³ Vidjeti: *El-Mufhim*, 1/132.

će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika.”¹²⁴ U navedenom ajetu napravljena je jasna razlika između prisile i vlastitog, dobrovoljnog izbora.

Mnogobošci su se za počinjene grijehе pravdali kaderom. Svevišnji Allah kaže:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمًا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ﴾^(٣٥)

“Oni koji Njemu druge smatraju ravnim govore: ‘Da je Allah htio, ne bismo se ni mi ni preci naši, pored Allaha, nikome klanjali i ne bismo, bez Njegove volje, ništa zabranjenim smatrali.’”¹²⁵ U drugom ajetu Uzvišeni Allah kaže:

﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمًا مِنْ شَيْءٍ﴾^(١٤٨)

“Mnogobošci će govoriti: ‘Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.’”¹²⁶

Imam Ibn Hazm rekao je: “Niko nema pravo da svoje (zle) postupke pravda Allahovom odredbom, ni na ovom ni na budućem svijetu.”¹²⁷ Šejhul-islam Ibn Tejmijja kaže: “Sljedbenici svih religija i razumom obdareni ljudi jedinstveni su u mišljenju da je ništavno pravdanje Allahovom odredbom.”¹²⁸ U drugom djelu Ibn Tejmijja kaže: “Kada je riječ o činjenju grijehа, niko se ne može pravdati kaderom. Ovo je predmet jednoglasnog mišljenja kako među muslimanima tako i među pripadnicima drugih religija i razumom obdarenim ljudima. Kada bi ovo opravdanje bilo validno, tada bi ljudi mogli činiti šta žele: prolijevati nevinu krv, bespravno otuđivati imovinu drugih ljudi

¹²⁴ En-Nahl, 106.

¹²⁵ En-Nahl, 35.

¹²⁶ El-En'am, 148.

¹²⁷ Vidjeti: *El-Muhalla*, 1/39.

¹²⁸ Vidjeti: *Minhadžus-sunna*, 3/23.

i činiti raznorazne nereda po Zemlji.”¹²⁹ Negirajući bilo kakvo opravdanje nakon slanja poslanikā, Uzvišeni Allah kaže:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾¹³⁰

“O poslasticima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanikā ne bi nikakvog opravdanja pred Allahom imali. A Allah je silan i mudar.”¹³⁰

¹²⁹ Vidjeti: Ibn Tejmijja, *Medžmuu fetava*, 8/179.

¹³⁰ En-Nisa, 165.

Ehli-sunnet vel-džemat

21. Značenje termina “ehli-sunnet vel-džemat”

Ehli-sunnet vel-džemat su sljedbenici primarnih šerijatskih izvora koji se ugledaju na praksu odabranih generacija koje su pohvaljene u kur’ansko-hadiskim tekstovima. Nisu skloni činjenju novotarija, naprotiv, daleko su od svih novina u vjeri.

Imam Ibn Dževzi rekao je: “Nema dvojbe da su ehli-sunnet oni koji slijede šerijatske argumente, ono što je preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba. U tom vremenu nije bilo nikakvih novina u vjeri, nego su one nastale nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba.”¹³¹

Šejhul-islam Ibn Tejmijja kaže: “Za *ehlul-hadis ves-sunneti vel-džemat* karakteristično je da slijede Kur’an i vjerodostojne hadise u svim segmentima vjere, kao i praksu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.”¹³²

Dakle, *ehli-sunnet vel-džemat* jesu oni koji se pridržavaju sunneta i ne obaziru se na druge pravce, bez obzira na to da li se radilo o vjerovanju – akidi ili praktičnim propisima – fikhu.¹³³

22. Najbrojniji ljudi u Džennetu

Najbrojniji u Džennetu bit će sljedbenici poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji će predstavljati većinu stanovnika Dženneta. Ovo je jedna od blagodati kojom je Uzvišeni Stvoritelj počastio sljedbenike posljednjeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Seid kazuje: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: ‘*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nadam se da ćete vi predstavljati četvrtinu ljudi u Džennetu.*’ Mi na to donesosmo tekbir, a

¹³¹ Vidjeti: *Telbisu Iblis*, str. 16–17.

¹³² Vidjeti: *Minhadžus-sunna*, 3/463.

¹³³ Vidjeti: Ibn Usejmin, *Medžmuu fetava*, 1/37.

on reče: ‘Očekujem da budete trećina stanovnika Dženneta.’ Opet smo donijeli tekbir, a on reče: ‘Očekujem da budete polovina stanovnika Dženneta.’ Mi ponovo donesosmo tekbir, a on reče: ‘Vi ste u odnosu na ostale ljude poput crne dlake na koži bijelog bika ili bijele dlake na koži crnog bika.’”¹³⁴

Shodno citiranom predanju, sljedbenici Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, činit će polovinu stanovnika Dženneta. Međutim, stvarni broj Poslanikovih sljedbenika u Džennetu nadmašuje spomenuti broj i iznosi, čak, dvije trećine. Burejda prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Stanovnika Dženneta ima stotinu dvadeset redova, osamdeset redova je iz ovoga ummeta, a četrdeset iz ostalih naroda.”¹³⁵

23. Značenje termina selefija

Termin *selefija* potječe od ar. glagola *selefe*, što znači *prethoditi nečemu*. Svevišnji Allah kaže:

﴿فَلَهُ مَا سَلَفَ﴾⁽¹⁷⁰⁾

“A njemu pripada ono što je prethodno (selefe) stekao.”¹³⁶ U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

﴿عَفَا اللَّهُ عَنْمَا سَلَفَ﴾⁽¹⁹⁰⁾

“Allah je oprostio ono što je prethodilo (selefe).”¹³⁷ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojoj kćerki Fatimi: “Ja sam ti najbolji prethodnik (selef).”¹³⁸ U terminološkom značenju, selefijom se smatra svaka osoba koja slijedi odabrane prethodnike koji su pohvaljeni u kur’anskim i hadiskim tekstovima. Islamski su učenjaci

¹³⁴ El-Buhari, 705/3348; Muslim, 118/222.

¹³⁵ Ahmed, 5/347; Ibn Madža, 2/1434, br. 4289, sa dobrim lancem prenosilaca.

¹³⁶ El-Bekara, 275.

¹³⁷ El-Maida, 95.

¹³⁸ El-Buhari, 1343/6285, 6286.

jednoglasni u mišljenju da su prve tri generacije muslimana najbolji sljedbenici Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.¹³⁹ Ibn Mesud prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Najbolji su oni koji žive u mom stoljeću, zatim oni koji slijede, potom oni koji slijede.*”¹⁴⁰

Selefije nisu grupacija muslimana koja ima svog vrhovnog vođu kojem se slijepo pokorava, niti su institucija koja ima pravilnik djelovanja i članske kartice. Selefizam je, najkraće rečeno, metod u shvatanju i primjeni vjerskih načela, doktrinarnih i praktičnih. Shodno navedenom, možemo kazati da su učenjaci četiri pravne škole, definitivno selefije, iako se tako nisu deklarirali. Šejh Ibn Baz rekao je: “Ispravni prethodnici – selefus-salih jesu ashabi i oni koji slijede njihov put, iz reda tabiina i njihovih sljedbenika: hanefije, malikije, šafije, hanbelije i drugi koji slijede istinu i drže se Kur’ana i sunneta.”¹⁴¹

Napomena: Tvrdnja da selefijski učenjaci i njihovi sljedbenici proglašavaju nevjernicima druge muslimane i dozvoljavanju otuđivanje njihovog imetka, predstavlja potvoru na selefije. Isto tako, velika je nepravda poistovjećivati selefizam s ekstremizmom i nasiljem. Tačno je da ima pojedinaca koji se pripisuju selefijama, a koji svojim nekontroliranim postupcima narušavaju javni red i uznemiravaju svoje sugrađane, međutim, velika je razlika između iznimnih ispada i ispada koji su sastavni dio davetske metodologije određene skupine. Svaki pojedinac treba individualno snositi posljedice za svoje nepromišljene postupke, a nikako cijela skupina.

¹³⁹ Vidjeti: El-Eš'ari, *Risaletun ila ehli-segar*, str. 299.

¹⁴⁰ El-Buhari, 551/2652; Muslim, 1023/2533.

¹⁴¹ Vidjeti: Ibn Baz, *Medžmuu fetava*, 9/238.